

Forord

Hvad er en kirkegård?

Dette spørgsmål kan stilles i al sin enkelhed, og umiddelbart synes vi, det er let at svare på. Men hurtigt melder de sig vanskeligheder. En forsker ved navn J.L. Curl har derfor forsøgt indenfor det angelsaxiske sprogområde at sige: Hvad er en "cemetery"? D.v.s. på dansk måtte spørgsmålet vel lyde i retning af : Hvad er en kirkegård uden kirke? Han siger da: "En begravelsesplads, især en stor landskabelig park eller jordstykke, udlagt til at rumme rester af de døde, men her er ikke tale om en "kirkelig" kirkegård, hvortil der er knyttet gudsdyrkelse." (Tidsskriftet Mortality 2000 s. 260)

En tilsvarende polsk forfatter, Kolbuszewski, mener, at ikke alle begravelsespladser kan kaldes "ceteries", kirkegårde uden kirker. Han nævner som et gruppevækkende eksempel, at massegravene i ex-Jugoslavien blot var affaldspladser, hvor det var meningen, at ligene skulle forsvinde. Heroverfor sætter Kolbuszewski så "ceteries" som han definerer som begravelsespladser indenfor et bestemt, tilstrækkeligt stort område, hvor der er fastsat særlige bestemmelser for dettes områdes brug med hensyn til begravelser. (Mortality smst.)

Den ikke-kirkelige begravelsesplads, "cemetery" er ligeledes defineret ved at være "common", et fælles anliggende, åben for alle, der bor i et bestemt område. Endelig hører det også med til bestemmelsen af den ikke kirkelige kirkegård, at denne rummer muligheden for at mindes den døde.

Disse definitioner, hentet fra den europæiske litteratur om emnet, får så kastet et anderledes lys ind over sig, når vi træder ud af den fælles europæiske kirkegård og ind over den danske grænse. For her kan vi ikke sprogligt skelne mellem den ikke kirkelige begravelsesplads og kirkegården. Det er ganske interessant, at vi i Norden fortsat taler om en kirkegård, hvad enten der er kirke på begravelsespladsen eller ej, hvad enten der er tale om en kirkelig eller en kommunal administration af denne begravelsesplads.

Ser vi ud over landets grænser, kan man gøre sig nogle betragtninger om kirkegårde som kulturværdier og kirkegårde som udtryk for en kulturel identitet. Man kan måske sige, at kirkegårde og gravsteder ofte synes at være anlagt for evigheden, og vores omsorg for deres fortsatte beståen ofte synes at være ganske ubegrundet. For de er der jo. Nej, det er de ikke altid. De nedlægges nemlig – ikke kun i Nykøbing Falster.

Kirkegårde kan ganske enkelt forsvinde. Men selv, når man ser bort fra en sådan radikal løsning, må vi dag ud og dag ind finde os i gravstedernes forsvinden. De bliver sløjftet. Denne iagttagelse kan man møde med den mening, at det nu engang er Verdensforløbet og alt for-gængeligt skæbne. Stiller man sig ikke tilfreds hermed, så må det begrundes, hvad der så går tabt med kirkegårde og gravsteder.

Og når vi ser bort fra det personlige plan, dette at jeg har mistet en af mine kære og gerne vil bearbejde min sorg ved at komme på kirkegården, så er der en række kulturelle og idehistoriske forudsætninger, som skal nævnes.

Kirkegårde er en del af den europæiske, den nationale, den regionale og den lokale identitet, alt efter på hvilket niveau, man anbringer deres betydning. Alt efter som gravstederne genkalder erindringen om personer af national eller endog europæisk rang eller om lokale bærere af den.

Men just derfor er der også grund til at understrege det vigtige i, at der anlægges nye kirkegårde, ikke nødvendigvis fordi der er pladsmangel på de eksisterende, for det er der ikke, men fordi jeg som den, der har mistet et menneske, jeg holder af, gerne vil kunne komme på en kirkegård i nærheden af, hvor jeg bor. Derfor anlægges der nye kirkegårde, i takt med, at vores bosættelse ændrer sig.

Foreningen for Kirkegårdskultur vil gerne vise eksempler på nyere kirkegårdsanlæg og dermed pege på, at her er et område, som fortsat er sat under foranderlighedens lov og trænger til at blive debatteret i en bredere offentlig kreds.

Leif Arffmann